

І. Антошина,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ІНФОРМАЦІНА ВЛАДА: ЗМІСТ І ЗНАЧИМІСТЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних умовах інформаційне суспільство створює інформаційний простір, який являє собою соціальне середовище, у якому здійснюється виробництво, збирання, зберігання, поширення і використання інформації. Інформаційний простір використовується як інструментарій для вирішення соціальних, політичних економічних чи військових завдань, де головну роль відіграють саме засоби масової інформації. Однак, варто зазначити, що саме відповідальність за якість інформаційного простору України лежить на кожному його учаснику – і на політиках, і на журналістах, і на суспільстві як споживачеві інформаційного продукту. Так, сьогодні однією з проблем функціонування інформаційної влади є не сформованість єдиного українського інформаційного простору. Інформаційний простір, де панує інформація, на наш погляд, не має чітко встановлених кордонів, що, в свою чергу, робить інформацію та її вплив на широкі маси населення необмеженим.

У науковій літературі виділяють економічну, ідеологічну, політичну, державну, духовну та інші різновиди влади. Виділяється також інформаційна влада, яка останнім часом стало предметом пильної уваги наукових досліджень. Серед зарубіжних дослідників, що займаються даною проблематикою, особливо виділяються С. Белл-Рокич, М. Дефлер, Т. Беннет, Э. Вартем, Дж. Лал, Г. Лассвел, В. Липпман, Э. Ноель-Нойман, Э. Тоффлер, Е. Хилл і др. Що стосується вітчизняних дослід-

ників інформаційної влади, можна виділити: А. Гриценко, В. Иванова, М. Карашука, М. Костенко, Б. Кормича, А. Ручки та ін...

Метою даної статті є визначення сутності інформаційної влади, її взаємодії з державною владою, так як, сьогодні, інформаційна влада перетворюється в потужний фактор суспільного розвитку.

Що стосується інформаційної влади, то більшість вчених під інформаційною владою, розуміють здатність власників інформації шляхом отримання, селекції, тлумачення, компонування та поширення інформації впливати на формування суспільної свідомості, спонукати суб'єктів політики і економіки до дій в заданому напрямку.

Інформаційна влада інституціоналізується через спеціалізовані структури для відкритої, публічної передачі будь-якої інформації будь-яким особам за допомогою спеціального технічного інструментарію. До них відносяться друкована, аудіовізуальна, електронна преса, кіно-, відео-, аудіо носії інформації, супутникові, кабельні, комп'ютерні мережі - все, що може накопичувати і передавати важливу для суспільного життя інформацію [1].

Всеосяжна інформатизація суспільства, широке впровадження нових інформаційних технологій (телебачення, комп'ютерних мереж, аудіо- та відеосистем, інтернет-телебачення, соціальних мереж) актуалізували дискусії про інформаційну владу. Тут можемо виділити кілька дефініцій

поняття інформаційної влади. Інформаційна влада - по-перше, це влада якоїсь інформації (ідей), прийнятої до реалізації, а по-друге, влада людей, які втілюють інформацію (ідеї) в життя [2].

Суть інформаційної влади зводиться до здатності поширення за допомогою засобів масової інформації та міжособистісного спілкування певних ідей. Вона спрямована на те, що люди починали адекватно сприймати інформацію, що надходить та яка, в свою чергу починає формувати алгоритм їх поведінки. На думку М. Каращука, інформаційна влада - це системно-функціональна взаємодія, особливого роду зв'язок, який забезпечує здатність суб'єктів за допомогою цілеспрямованого поширення інформації реалізовувати свої цілі [3, с. 324-335].

У сучасному світі, як зазначає Ю. Турченко, де інформація виступає як основна цінність, питання про інформаційну владу в соціально-політичній структурі суспільства є наріжним як для теоретиків - політологів, соціологів, правознавців, психологів, так і для практиків - політиків, журналістів [4, с. 115].

Інформаційна влада формується в рамках громадянського суспільства, що представляє собою систему самостійних і незалежних від держави суспільних інструментів та відносин, які покликані забезпечити необхідні умови для реалізації прав і свобод, а також приватних інтересів і потреб окремих людей і їх колективів, для насиченого соціального, культурного та духовного життя.

Глобальний розвиток інформаційного суспільства сприяє можливості інтенсивного інформаційного обміну, який відбувається в інформаційній взаємодії зацікавлених суб'єктів. Саме інформація виступає найважливішим елементом, наповненням комунікації та опосередковує усі комунікативні процеси. Комунікація скріплює будь-яке суспільство та сприяє його розвитку, виступає не тільки умовою та формою існування соціуму, але і права. А. Поля-

ков та Е.Тимошина визначають інформаційну природу права як оснований на соціально визнаних та загальнообов'язкових нормах комунікативний порядок відносин, учасники якого взаємодіють шляхом реалізації своїх прав та обов'язків [5, с. 331].

Сферою правового регулювання інформаційного суспільства виступає соціальний простір, який необхідно впорядкувати за допомогою правових засобів на основі використання досягнень інформаційно-технологічного прогресу. Право може впливати на інформаційну сферу за допомогою правового регулювання, також правового впливу. Об'єктом правового регулювання інформаційних відносин виступає правова реальність, пов'язана з формуванням, функціонуванням та розвитком інформаційного суспільства. Предметом правового регулювання інформаційних відносин є сукупність суспільних відносин, пов'язаних з використанням різних інформаційно-комунікаційних технологій з метою створення, накопичення інформації та знань, а також розвитку і реалізації свого потенціалу.

Актуальним є взаємодія інформаційної влади з державною владою. Державна влада передбачає наявність суб'єкта влади, того, хто здійснює владні відносини і об'єкта владних відносин, тобто той, щодо кого вона застосовується. Не менш важливими виступають джерела і засоби, за допомогою яких здійснюють владу; мета, заради якої владу застосовують. Суб'єктами державної влади перш за все виступають інститути держави. Що стосується суб'єктів інформаційної влади в сучасному суспільстві, то ними виступають такі інститути як ЗМІ, інформаційні та рекламні агентства, наукові та науково-освітні установи. Найбільш масове і вагомий вплив мають Інтернет, ЗМІ (аудіовізуальні, телебачення, радіо), де Інтернет виступає головним творчим полем діяльності сучасного суспільства.

При розгляді питань щодо функціонування державної влади, то вона

Інформаційна влада чинить широкий вплив на формування поведінки особистості і суспільства в цілому,

Інформаційне суспільство створює інформаційний простір, який являє

собою соціальне середовище, в якому здійснюється виробництво, збір, зберігання, поширення і використання інформації. Інформаційний простір використовується як інструментарій для вирішення соціальних, політичних економічних або військових завдань, де головну роль відіграють саме засоби масової інформації. Однак, необхідно відзначити, що саме відповідальність за якість інформаційного простору лежить на кожному з його учасників - і на політиках, і на журналістах, і на суспільстві як споживачеві інформаційного продукту.

У сучасних умовах однією з важливих проблем функціонування інформаційної влади є формування єдиного інформаційного простору. Інформаційний простір не має чітко встановлених меж, що, в свою чергу, робить інформацію і її вплив на широкі маси населення необмеженим.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що в останнє десятиліття спостерігається стрімке зростання політичного впливу інформаційної влади, її значення, роль у житті суспільства. Свобода слова та інформації на основі верховенства права і поваги прав людини є основними постулатами побудов громадянського суспільства, утвердження справжньої демократії. Тому, без сумніву межі існування інформаційної влади повинні бути узгоджені з правами і свободами людини.

Існування державної влади сьогодні неможливо без використання інформаційних технологій наочно демонструє нам глобальне зростання інформаційного обміну, значимості інформації в суспільстві. Неможливо не погодитись з тим що інформація нині виступає першоосновою світу: «У суспільстві циркулює велика кількість інформації, яка заволоділа свідомістю, поведінкою людей; вона скрізь і всюди, всередині нас, між нами та навколо нас» [9, с. 14].

Основами правового регулювання інформаційних відносин в Україні є Конституція України та Закон України «Про основні засади розвитку

інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки» [10], згідно з якими держава створює умови для розвитку інформаційного суспільства в Україні. Було прийнято ряд спеціально нормативно-правових актів, які спрямовані на регулювання оптимального використання інформаційних технологій. Створення спеціальних державних структурних підрозділів, які займаються впровадженням інформаційної політики в життя населення і виконанням державних програм.

Кабінет міністрів України 20 вересня 2017 р. своїм розпорядженням «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» акцентує увагу на тому, що у рамках реалізації угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна має забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог.

Державне управління в Україні потребує модернізації шляхом реінжинірингу існуючих та проектування оновлених адміністративних процесів в органах влади, оптимізованих з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на електронну взаємодію та спільну роботу, відкритість та прозорість для громадян.

Запровадження автоматизованого обміну даними між інформаційно-телекомунікаційними системами органів влади дасть змогу забезпечити підвищення ефективності роботи органів влади шляхом скорочення часу отримання необхідних даних, покращення якості та актуальності опрацьованих даних, ліквідації багаторазового збору та дублювання даних в різних інформаційних системах, покращення доступності інформаційних ресурсів та їх систематизації[11].

Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» визначає основні правові та органі-

українського суспільства полягає у взаємодії державної влади з інформаційною владою. В сучасних умовах інформаційна влада визначальним чином впливає на різні сфери суспільного розвитку, що трансформує багато політичних та державних інститутів. Ефективність державної влади багато в чому залежить від всебічного регулювання інформаційних відносин, що визначає характер її взаємодії з інформаційною владою.

Формування інформаційної влади безпосередньо пов'язане зі становленням інформаційного суспільства, в якому інформація стає головним економічним ресурсом, а інформаційний сектор виходить на перше місце за темпами зростання. Інтелектуальна власність стає основною формою власності, важливим стає людський капітал; інформація стає предметом масового споживання, формуються нові правові основи функціонування інформаційного суспільства. Тепер свобода слова та інформації на засадах верховенства права та повага прав людини - це основні постулати створення громадянського суспільства, заява про справжню демократію. Тому межі існування інформаційної влади мають бути узгоджені з правами та свободами людини. Отже, право на доступ до інформації стає одним з невід'ємних прав людини і громадянина. Пріоритетним завданням Української держави є забезпечення свободи слова, свободи інформації, права на висловлення думок та позицій громадянина, права на отримання та поширення достовірної інформації без перешкод.

Суть інформаційної влади зводиться до здатності поширення за допомогою засобів масової інформації та міжособистісного спілкування певних ідей. Право на доступ до інформації стає одним з невід'ємних прав людини і громадянина. Пріоритетним завданням української дер-

Таким чином, право на доступ до інформації стає одним з невід'ємних прав людини і громадянина. Пріоритетним завданням української держави є забезпечення свободи слова, свободи інформації, право на вираження думки і позиції громадянина, право на отримання і поширення достовірної інформації без перешкод. Найважливіше значення для подальшого розвитку

жави є забезпечення свободи слова, свободи інформації, право на вираження думки і позиції громадянина, право на отримання і поширення достовірної інформації без перешкод. Найважливіше значення для подальшого розвитку українського суспільства полягає у взаємодії державної влади з інформаційною владою. В сучасних умовах інформаційна влада визначальним чином впливає на різні сфери суспільного розвитку, що трансформує багато політичних та державних інститутів. Ефективність державної влади багато в чому залежить від всебічного регулювання інформаційних відносин, що визначає характер її взаємодії з інформаційною владою.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, інформаційний простір, інформаційна влада, державна влада, ресурси влади, право на доступ до інформації, право на інформацію.

Antoshyna I. INFORMATION POWER: CONTENT AND SIGNIFICANCE IN THE CURRENT CONDITIONS

In modern conditions the information power directly bind with formation of an information society, in which information becomes the main economic resource, and the information sector comes out on the top on rate of growth. The intellectual property becomes the main form of ownership, a human capital becomes the important; an information becomes a subject of mass consumption, the new legal bases of functioning of an information society are formed. Now, freedom of speech and information on the basis of the rule of law and the respect of human rights are the main postulates of the creation of a civil society, the statement of a real democracy. Therefore, the limits of the existence of the information power have to be agreed with the rights and the freedoms of a person. So, the right for access to information becomes one of inalienable rights of a human and a

citizen. A priority task of the Ukrainian state is the ensuring the freedom of speech, the freedom of an information, the right for expression of opinion and the citizen's position, the right for the receipt and the dissemination of the reliable information without obstacles.

The essence of information power comes down to the ability to disseminate through the media and the interpersonal communication of certain ideas. The right to access information becomes one of the inalienable human and citizen rights. The priority task of the Ukrainian state is to ensure freedom of speech, freedom of information, the right to express the opinion and position of a citizen, the right to receive and impart reliable information without hindrance. The most important for the further development of Ukrainian society is the interaction of the state power with the information power. In modern conditions information power has a decisive influence on the various spheres of social development, which transforms many political and state institutions. The effectiveness of state power largely depends on the comprehensive regulation of information relations, which determines the nature of its interaction with the information power.

Key words: information, information society, information space, information power, state power, power resources. information, information society, information space, information power, state power, state resources, right of access to information, right to information.

Література

1. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина: [Монографія]. – К.: МАУП, 2003.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.politics.ellib.org.ua/pages-3665.html>
2. Ржевська Н. Ф., Політична влада та інформація, місце інформаційної влади у інформаційному суспільстві. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2950
3. Каращук М. Інформаційна влада: сут-

- ність та особливості впливу / М. Г. Каращук // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. - 2012. - Вип. 3. - С. 324-335.
4. Турченко Ю. ЗМІ як впливовий чинник реалізації політичного процесу // Ю.Турченко//науковий співробітник Військового інституту Київського національного університету ім. Т. Шевченка // Громадське суспільство // Політичний менеджмент № 4 2009.- С. 115-118.
5. Поляков А.В., Тимошина Е.В. Общая теория права // А.В. Поляков, Е.В. Тимошина / Учебник. СПб, 2005. - 472 с.
6. Общетеоретическая юриспруденция : учебный курс : Учебник / Под. ред. Ю. Н. Оборотова. - О. :Юрид. л-ра, 2011. - 627 с.
7. Чугунов А.В. Развитие информационного общества: теории, концепции и программы [учебное пособие] /А.В. Чугунов. - СПб.: Ф-т филологии и искусств СПбГУ, 2007. - 98 с.
8. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижо. - К. : Юрид. думка, 2006. - — 411 с.
9. Юзвишин И. И. Информациология / И. И. Юзвишин. - М. : Информациология, 1996. - 220 с.
10. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» Закон України від 09.01.2007 № 537-V <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
11. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні Розпорядження кабінету міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p>
12. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» от 05.10.2017 № 2163-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172163.html
13. Конституція України : прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 147.
14. «Про інформацію» Закон України від 13.11.1992, № 48, ст.650[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106>

